

Rada
Narodowego Centrum Nauki
KR.0003.130.2024

UCHWAŁA NR 130/2024

RADY NARODOWEGO CENTRUM NAUKI

z dnia 14 grudnia 2024 r.

**w sprawie wskazania zasadniczych motywów
uchwały Rady NCN nr 116/2024 z dnia 29 listopada 2024 r.
w sprawie Polityki Narodowego Centrum Nauki dotyczącej
otwartego dostępu do publikacji**

§ 1

Na podstawie art. 17 ust. 5 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki (tj. Dz. U. 2023 r. poz. 153), Rada Narodowego Centrum Nauki wskazuje, że w oparciu o dyskusję przeprowadzoną na posiedzeniach Rady w dniach 10 października i 14 listopada 2024 r., objętą protokołami z tych posiedzeń, jako zasadnicze motywy uzasadniające podjęcie uchwały nr 116/2024 z dnia 29 listopada 2024 r. należy wskazać:

- a) wyraźne i powtarzające się głosy krytyki obecnej Polityki NCN w sprawie otwartej nauki ze środowiska, w tym wybitnych naukowców, wskazujące na nierealistyczność i uciążliwość oczekiwanych od badaczy działań w celu sprostania wymaganiom Planu S;
- b) niemożność uwzględnienia w ocenie końcowej i rozliczeniu projektu finansowanego przez NCN publikacji, która ukazała się w czasopiśmie niespełniającym wymagań Planu S, pomimo pisma Dyrektora NCN w sprawie złagodzenia zapisów dotyczących "Polityki Narodowego Centrum Nauki dotyczącej otwartego dostępu do publikacji" z dnia 11 października 2023 r. i z dnia 30 września 2024 r.;
- c) ograniczenie wolności naukowca w wyborze czasopisma, w którym publikowane są wyniki jego badań;
- d) niewystarczające środki finansowe możliwe do przeznaczenia w grantie na opłacenie kosztu otwartego dostępu w najlepszych czasopismach o charakterze subskrypcyjnym;
- e) ukrytą zachętę dla grantobiorców do publikowania w czasopismach tzw. „drapieźnych”, którą z reguły oferują szybkie publikowanie kosztem rzetelności procesu recenzowania;
- f) obecność na rynku prestiżowych czasopism i wydawnictw, które nie uwzględniają w swojej polityce możliwości korzystania z otwartego dostępu;
- g) istotne problemy posługiwania się „preprintami” w celu spełnienia wymogów Planu S, polegające na „zaśmiecaniu systemu” tekstami odległymi od ostatecznej wersji publikacji oraz zagrożenia naruszeniami majątkowych praw autorskich wydawców czasopism;
- h) nieobecność wielu prestiżowych agencji grantowych, w tym agencji DFG i ERC, w cOAlition S mimo promowania przez nie idei otwartej nauki;

- i) nieobecność w cOAlition S ogromnej większości agencji grantowych z Europy Środkowo-Wschodniej;
- j) niespójność obecnej zliberalizowanej Polityki NCN dotyczącej otwartego dostępu do publikacji z pierwotnymi założeniami Planu S;
- k) brak ryzyk majątkowych dla Narodowego Centrum Nauki związanych z uchynieniem obowiązku publikowania zgodnie z Planem S, bo jedynym skutkiem odejścia od obowiązku implementacji tego planu mogą być zmiany polegające na dobrowolnym zmniejszeniu zgodnych z umową i regulaminem wydatków na publikacje w otwartym dostępie. Nie towarzyszy temu groźba szkody po stronie grantobiorcy wynikająca z zawartych już umów. Nie wchodzi także w grę odpowiedzialność deliktowa względem wydawców, którzy oczekiwali na dochody z otwartego dostępu.

§ 2

Rada Narodowego Centrum Nauki stwierdza, że nieprzedłużenie udziału Narodowego Centrum Nauki w konsorcjum cOAlition S i wynikające z tego zniesienie obowiązku podporządkowania się przez grantobiorców wymogom Planu S w celu rozliczenia projektu finansowanego przez NCN, nie oznacza krytyki idei otwartego dostępu do wyników badań, a jedynie zastąpienie obowiązku stosowania wymogów Planu S rekomendacją publikowania w otwartym dostępie, z uwzględnieniem specyfiki dziedziny.

Prof. dr hab. n. med. Anetta Undas
Przewodnicząca Rady
Narodowego Centrum Nauki
/– podpisano cyfrowo/